

EVACUEEREN VAN PATIENTEN UIT EN NAAR INDIE.

Aangezien de reisgelegenheid van en naar Indië meer en meer normale verhoudingen begint te naderen, lijkt het mij gewenscht op het volgende de aandacht te vestigen. Niet alleen bij het groote publiek, maar ook bij de meeste artsen blijkt nog steeds een onjuiste opvatting te heerschen aangaande den invloed van een zeereis op ernstige ziekten. Nog algemeen vindt men de meening, dat de zeereis den patiënt wel zal opknappen. Niets is echter in de meeste gevallen minder juist. Ik wil de mogelijkheid niet ontkennen, dat een zeereis, met goed weder, in een gematigd tropisch klimaat, op sommige zieken een gunstigen invloed kan uitoefenen; evenzoo geef ik gaarne toe, dat in het algemeen bij overspannen, oververmoeide en licht neurasthenische patiënten een zeereis zelfs onder minder gunstige weer- en klimaatomstandigheden een gunstigen invloed zal uitoefenen. Bij de mailreis van en naar Indië hebben wij echter met andere factoren rekening te houden. Hier worden één of meer klimaatwisselingen meegemaakt, die vaak zeer snel op elkaar volgen, en reeds aan gezonden vrij hooge eischen kunnen stellen; terwijl de zeeziekte, die voor den normalen gezonden mensch als volkomen onschadelijk beschouwd mag worden, voor ernstig zieken een gevaar oplevert, dat niet te verwaarloozen valt en waartegen wij vrijwel machteloos staan.

Uit mijn meer dan tienjarige ervaring als scheepsgeneesheer kan ik eenige gegevens in dezen verstrekken. Voor werkelijke zenuwpatiënten (ik meen de bovengenoemde groep nog niet tot de zenuwpatiënten in engeren zin te moeten rekenen) is het verblijf op een mailboot al zoo ongunstig mogelijk. Zij hebben de keuze tusschen zich afzonderen in de hut of zich bewegen in de drukke passagiersomgeving; beide alternatieven hebben een zeer ongunstigen irriteerenden invloed op hun ziektoestand. Moeten dergelijke patiënten nu eenmaal de reis maken, dan is een vrachtschip voor hen veel minder schadelijk. (Storende zenuwpatiënten worden uitteraard niet op een mailboot toegelaten, c. q. van boord verwijderd). Teringlijders, eenmaal in het bedlegerige tijdperk gekomen, bereiken slechts bij hooge uitzondering het einde der reis en zijn dan nog zóó verzwakt, dat zij practisch stervende zijn. Enkele warme dagen, die ook in het gunstigste jaargetijde niet ontbreken, zijn reeds noodlottig, terwijl ook een lichte aanval van zeeziekte een doodelijke haemoptoë kan opwekken.

Bij andere ongeneeselijke zieken, kan men als algemeenen regel aannemen, dat zij, naar menschelijke berekening, onder gunstige omstandigheden, nog minstens een half jaar te leven moeten hebben om een redelijke kans te loopen de ongunstige omstandigheden der zeereis te kunnen weerstaan.

Voor patiënten, die hun geboorteland en hun nabestaanden nog eens willen terugzien, moet met bovenstaande regels terdege rekening gehouden worden. Men moet zich voorstellen, welk een marteling het voor den patiënt is als gedurende de reis meer en meer de overtuiging bij hem opkomt, dat het te laat is. Volgens mijn vaste overtuiging is het menschelijker den patiënt in zijn gewone omgeving te laten sterven door, als het toch eenmaal te laat is, het vertrek om de een of andere reden uit te stellen, dan hem aan zulk een teleurstelling gedurende de reis, in een geheel vreemde omgeving, bloot te stellen. Verder mag uit een menschelijk-ethisch standpunt wel degelijk rekening gehouden worden met den invloed, dien de aanwezigheid van een stervende op de gemeenschap aan boord (op de nieuwere schepen over de 300 passagiers en 200 opvarenden) uitoefent. Men moet dezen invloed niet te gering schatten.

Verder wilde ik de collegae nog eens opwekken geregeld bericht mede te geven aan hun patiënten voor den scheepsgeneesheer, die hen gedurende de reis te behandelen heeft. Men zou zeggen, dat zulks van zelf sprak; tot mijn spijt is dit echter niet het geval. Over de Nederlandsche collegae heb ik in dit opzicht weinig te klagen, over die uit Indië daarentegen des te meer. Ik heb de laatsten in het Decembern timer van het *Bulletin van den Bond van Geneesheeren in N. I.* reeds met nadruk hierop gewezen; aangezien het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* echter in Indië ook vele lezers heeft, die geen lid van dien Bond zijn en wie deze zaak toch ook aangaat, wil ik hier nog even er op terugkomen. Het behoort nu eenmaal tot de goede gewoonten

van onzen stand den collega, die een patient van ons in behandeling overneemt, behoorlijk op de hoogte te brengen en ik zie niet in, waarom hierin tegenover den scheepsgeneesheer een uitzondering gemaakt zou worden. Hiervoor is geen uitgebreide wetenschappelijke ziektegeschiedenis noodig, een paar korte aantekeningen aangaande ziekteverloop, toegepaste behandeling (eventueel ook de zonder gevolg toegepaste, c. q. idiosyncrasie) en in voorkomende gevallen gewenscht diët zijn geheel voldoende. Mutatie van een reisorder, gelijk ik herhaaldelijk met het opschrift „korte ziektegeschiedenis” van de Indische militaire hospitalen ontving, kan ik bezwaarlijk als voldoende inlichting rekenen, evenmin een copyrecept met de opdracht aan den patiënt: „vertel maar aan den dokter wat je alzo hebt gehad”! of eenige ampullen met mondeling verzoek (van den patiënt) nog zoo en zooveel inspuitingen te geven. Tot mijn spijt schijnen de collegae in Indië dit vooralsnog ruim voldoende te achten. Er zijn natuurlijk gunstige uitzonderingen, maar hun aantal is nog niet groot. Laten wij hopen, dat de anderen spoedig hun goede voorbeeld mogen volgen. De ideale toestand zou natuurlijk zijn, dat de collegae zich eenigen tijd voor het vertrek van het schip met ons in verbinding stelden, zoodat zoo noodig nog van gedachten gewisseld kon worden en eventueel bijzondere maatregelen genomen konden worden.

Gaarne zou ik zien, dat de collegae aan den wal volgende stelregels aannamen; *Indien gij ongeneeselijke patiënten hebt, die hun geboorteland nog eens willen terugzien, evacueer hen dan in een stadium, waarin er nog redelijke kans voor hen bestaat, dat zij het levend bereiken. Wacht niet te lang!! Zendt den scheepsgeneesheer behoorlijk bericht aangaande diegenen onder uw patiënten, die hij waarschijnlijk zal moeten behandelen.*

Utrecht,
Mei 1920.

H. VAN BARNEVELD.

Scheepsgeneesheer bij de Stoomvaart Maatschappij „Nederland”.

CONTRÔLE OP WAARNEMERS.

Terwijl ik hier rustig mijn waarnemersplichten van 10 Mei af meende te vervullen, kwam heden, op het spreekuur, namens den burgemeester, den heer MEES, een politie-beambte om . . . . proces-verbaal op te maken, daar ik verzuimd had om den burgemeester mijn artsdiploma te toonen. Bovendien had deze dienaar de opdracht, te onderzoeken, of de vergiftkast goed gesloten was.

Gaarne breng ik bovenstaande onder de aandacht van collegae-waarnemers. Te Spijkenisse zij men op zijn hoede, ten einde niet met den strafrechter in aanraking te komen! Burgemeester MEES houdt zich streng aan de wet.

Spijkenisse, 22 Mei 1920.

BAK, arts.

Bovenstaand ingezonden stuk hebben wij geplaatst, omdat wij gaarne ieder, die meent iets aan zijn collegae te zeggen te hebben, het woord geven. Dat wil daarom nog niet zeggen, dat wij het met den inzender eens zijn en in het onderhavige geval is dat dan ook volstrekt niet zoo. Iedere Nederlander behoort zich aan de wetten van ons land te onderwerpen en zich daarnaar te gedragen. Overtreedt hij die wetten, dan heeft hij zich niet te beklagen, als de overheid hem daarvoor bestraft. In den regel springen de artsen nogal slordig met de wetten om; naar wij meenen, zou ook het staatstoezicht op de volksgezondheid daarvan een boekje kunnen opendoen. Wij zouden daarom aan de collegae-waarnemers den raad willen geven: Weest niet alleen te Spijkenisse op uw hoede, maar overal, opdat gij niet 'slands wetten overtreedt en zoodoende kans loopt met den strafrechter in aanraking te komen! Een burgemeester, die zich aan de wet houdt, valt, dunkt ons, niets te verwijten.

Redactie.